

Interessekonflikter

Redaksjonelt

Tidsskriftet innfører obligatorisk erklæring om interessekonflikter for forfattere

«En interessekonflikt knyttet til et manuskript foreligger når en deltaker i vurderings- og publiseringsprosessen – forfatter, vurderer eller redaktør – har bånd til aktiviteter som på en uhenksom måte kan påvirke dømmekraften» (1). Slike mulige interessekonflikter i medisinsk publisering er blitt aktualisert de siste tiårene. Årsaken er en skjerpet konkurranse både om oppmerksomhet og midler i forskermiljøene og en økende kommersialisering av medisinen. Det er særlig bånd til legemiddelindustrien som har gitt grunn til diskusjonen.

Interessekonflikter er i vårt samfunn et uunngåelig fenomen som må håndteres på en måte som sikrer forskningens uavhengighet og forhindrer misbruk av makt og innflytelse. Regler og retningslinjer for vitenskapelig publisering er et av hjelpemidlene i dette arbeidet. Allerede i 1984 anbefalte *New England Journal of Medicine* sine forfattere å oppgi alle finansieringskilder og å redegjøre for eventuelle økonomiske egeninteresser knyttet til en artikkel (2). Fra 1990 innførte det samme tidsskriftet en klausul som fastslo at «forfattere av oversiktsartikler og lederartikler ikke skal ha noen økonomisk tilknytning til et firma med produkter som figurerer i artikkelen eller med firmaer som produserer konkurrerende produkter» (3). Det har ikke vært enkelt å gjennomføre denne strenge politikken i praksis.

Et alternativ til slike begrensninger er å vektlegge åpenhet (4). *BMJ* har valgt denne strategien og har siden 1994 bedt sine forfattere og manuskriptvurderere om eksplisitt å oppgi mulige interessekonflikter (5). Etter hver artikkel redegjøres det enten for slike deklarererte interessekonflikter eller det presiseres at ingen slike konflikter er oppgitt.

Håndteringen av interessekonflikter varierer betydelig blant vitenskapelige tidsskrifter. En nylig publisert undersøkelse viser at bare 16 % av 1 396 tidsskrifter hadde retningslinjer for interessekonflikter i 1997 (6). Under 1 % av alle artikler inneholdt opplysninger om forfatterens økonomiske interesser selv i de tidsskriftene som hadde retningslinjer (6).

Tidsskrift for Den norske lægeforening har i mange år bedt om at «eventuelle kommersielle egeninteresser eller andre interessekonflikter knyttet til det innsendte manuskript, skal angis i oversendelsesbrevet. Det må redegjøres for finansiell bistand til prosjektet, og slik bistand skal offentliggjøres i et eget avsnitt på slutten av artikkelen, sammen med eventuelle takksigelser.» (7). Denne generelle anmodningen er ikke lenger tilstrekkelig, og tiden er kommet for å gå et

skritt videre. Forfattere av lederartikler og vitenskapelige originalartikler og oversiktsartikler blir heretter bedt om å svare ja eller nei på tre spørsmål:

– Har du i løpet av de siste fem år mottatt økonomisk støtte (honorar, reisetilskudd, bevilgninger, forskningsmidler eller liknende) fra en institusjon, organisasjon eller et firma som på noen måte kan tjene eller tape økonomisk på at denne artikkelen blir publisert?

– Har du i løpet av de siste fem år vært ansatt i en institusjon, organisasjon eller et firma som på noen måte kan tjene eller tape økonomisk på at denne artikkelen blir publisert?

– Har du aksjer eller andre økonomiske interesser i en institusjon, organisasjon eller et firma som på noen måte kan tjene eller tape økonomisk på at denne artikkelen blir publisert?

Svarene får i utgangspunktet ingen konsekvenser for selve artikkelpubliseringen, men vi vil offentliggjøre eventuelle og potensielle interessekonflikter i form av en merknad.

Det er vanskelig å balansere mellomnivået og mistenksomhet på dette området. Vi tror at *Tidsskriftets* nye rutiner vil være tjenlige for våre forhold og ivareta både redaksjonens ambisjoner om årvåkenhet og lesernes krav til åpenhet og informasjon.

Magne Nylenna

magne.nylenna@legeforeningen.no
Tidsskriftet
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo

Magne Nylenna (f. 1952) er redaktør av Tidsskriftet og har siden 1987 vært medlem av International Committee of Medical Journal Editors (Vancouvergruppen)

Litteratur

1. International Committee of Medical Journal Editors. Conflict of interest. *Lancet* 1993; 341: 742.
2. Relman AS. Dealing with conflicts of interest. *N Engl J Med* 1984; 310: 1182–3.
3. Relman AS. New «Information for authors» – and readers. *N Engl J Med* 1990; 323: 56.
4. Smith R. Beyond conflict of interest. Transparency is the key. *BMJ* 1998; 317: 291–2.
5. Smith R. Conflict of interest and the BMJ. Time to take it more seriously. *BMJ* 1994; 3308: 4–5.
6. Krinsky S, Rothenberg LS. Conflict of interest policies in science and medical journals: editorial practices and author disclosures. *Science and Engineering Ethics* 2001; 7: 205–18.
7. Skikk og bruk i Tidsskriftet. Oslo: Tidsskrift for Den norske lægeforening, 1997. (www.tidsskriftet.no/pls/lts/pdoc.printdoc?vp_doc=forfatte&vp_mappe=skikkogbruk#Etikk (6.6.2001).)